

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Табінський В.А., Телятник В.М., Сімон А.П.

Університет митної справи та фінансів

У даній статті розглядалися проблеми розвитку малого бізнесу в Україні та шляхи їх подолання. Проаналізовано основні аспекти розвитку малого бізнесу в Україні, визначено фактори та головні проблеми, які негативно впливають на його розвиток. Запропоновано засоби подолання негативних факторів малого бізнесу в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: малий бізнес, суб'єкти господарювання, розвиток малого бізнесу, підприємство, державна підтримка.

Постановка проблеми. Малий бізнес є основною складовою економіки будь-якої держави. В останні роки Україні посилюється інтерес до вивчення проблем і перспектив розвитку малих підприємств і до аналізу тенденцій змін у даному секторі економіки у зв'язку з внесенням змін до законодавства (особливо податкового), що регулює дану галузь. Ці зміни знаменують собою початок нового етапу розвитку сектору малого бізнесу. Тому особливої актуальності набуває аналіз даної проблеми, що стосується проблем і перспектив малих підприємств в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Дослідженням економічних аспектів розвитку малого бізнесу займалось багато вчених, зокрема: Р. Рудик, А. Гринюк, З. Воронов, С. Румянцева, Б. Варналій, В. Кредісов, М. Хурса, Г. Цегелик, В. Грушко, М. Дем'яненко та ін. Такі науковці, як О. Благодарний, О. Карпова, які у своїх роботах переважно аналізували окремі показники діяльності малих підприємств. Проблеми та перспективи діяльності малого підприємства були розглянуті в працях таких українських вчених, як В. Збарський, Т. Греджева, І. Максименко, А. Чухно, Т. Меркулова.

Метою статті є: проаналізувати динаміку розвитку основних показників малих підприємств, зазначити основні проблеми та перспективи розвитку малих підприємств в Україні.

Виклад основного матеріалу: Розвиток малого бізнесу має бути утворюючим фактором формування відповідності інтересів та цивілізованих ринкових відносин у суспільстві.

Підприємництво робить ринкову економіку більш гнучкою, мобілізує фінансові та виробничі ресурси населення, воно є серйозним фактором структурної перебудови і забезпечення проривів науково-технічного прогресу, а також вирішує проблему зайнятості та інші соціальні проблеми ринкового господарства. В умовах ринкової трансформації економіки України розвиток підприємництва має стати одним із найважливіших чинників соціально-економічного зростання.

Малий бізнес – це створення нових робочих місць, а також альтернатива найманій праці. Розвиток малого бізнесу є дуже важливим для формування середнього класу суспільства. Державна підтримка бізнесу здійснюється на основі Закону України «Про державну підтримку і розвиток малих та середніх підприємств в Україні», в якому зазначається, що з метою створення сприятливих організаційних та економічних умов для

розвитку підприємництва держава повинна надати належну підтримку. Але на даному етапі розвитку малого бізнесу та підприємництва є значні проблеми і одним із шляхів виходу із кризи малого підприємництва є кредитування даної сфери. Внаслідок кризи в банків виникла проблема ліквідності, що спричинила зростання відсоткових ставок. Високі відсоткові ставки за кредит, обов'язкова вимога застави, вартість якої значно перевищує суму кредиту, практично унеможливають доступність кредитних ресурсів для тих суб'єктів малого підприємництва, які започатковують свою справу [1].

За даними Державної служби статистики України станом на 01.01.2016 року частка малих підприємств становила 327814 одиниць, тобто 95,5% від загальної кількості, середніх – 15203, великих – 423. Детальніше на рисунку 1.

Кількість підприємств станом на 01.01.2016 [3]

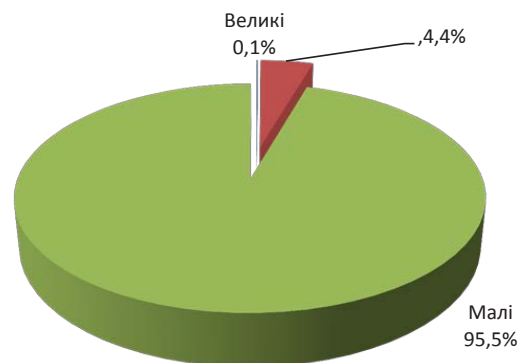

Рис. 1.

А саме, значення малого підприємництва полягає в іншому:

1. вирішенні проблеми зайнятості населення, в тому числі за рахунок само зайнятості підприємців, створенні нових робочих місць. В розвинених країнах на малий бізнес припадає до 50% всіх зайнятих та до 70-80% нових робочих місць.

2. наданні гнучкості економіці шляхом оперативного реагування на зміни кон'юнктури ринку;

3. формуванні конкурентного середовища, в тому числі за рахунок обмеження можливостей та ліквідації монополій, стимулювання виробництва тих товарів та послуг, яких потребує споживач;

4. визначенні темпів економічного зростання шляхом прискорення реалізації новітніх технічних і комерційних ідей, випуску наукоємної продукції [2].

Розглянемо основні показники діяльності малих підприємств:

З таблиці 1 видно, що в цілому показники мають як негативну, так і позитивну характеристику. Значимість малого підприємництва для України доповнюється динамікою показника кількості малих підприємств. Аналізуючи вищезазначений пункт, ми бачимо, що найбільша чисельність спостерігається у 2013 році, а найменша у 2014. Впродовж 2011-2015 рр. динаміка була нестабільною та значно негативною. Отже, можна зробити висновок, що відбувалось зменшення кількості малих протягом 5 років.

Кількість працівників у відсотках від загальної кількості найманих України: у 2011 – 26,8%, у 2012 – 26,8%; у 2013 – 27,1%; у 2014 – 26,7%, у 2015 – 26,9%. По-перше, бачимо стабільність та незначне збільшення найманих працівників на малих підприємствах, а по-друге, внаслідок цього, збільшується частка загальної кількості найманих працівників на підприємствах.

Позитивним є зростання обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств станом на 01.01.2016 рік становив 937112,8 млн. грн. Якщо аналізувати 2015 рік, можна сказати, що в даному періоді спостерігалось збільшення обсягу реалізованої продукції по малим підприємствам, враховуючи те, що за 2014 рік обсяг становив 32,9% порівняно з 2015, а за 2013 рік збільшився на 5,2% до 2014 року, але в 2012 році відбулося зменшення на 0,4%, і в 2011 році збільшення на 10,7% відносно 2012 року.

Покращення ми бачимо по заробітній платі. Станом на 01.01.2016 рік середня заробітна плата по малим підприємствам становить 3 455 грн. Порівнюючи з минулим роком показники зросли 18,1% (2013 – 2 829 грн). Але на даний показник нам не потрібно звертати велику увагу тому, що цей показник, на нашу думку, зріс тільки за рахунок підвищення мінімальної заробітної плати в Україні.

На рисунку 2, ми бачимо статистику щодо кількості суб'єктів господарювання, найбільш вигідними та актуальними сферами господарювання є оптова та роздрібна торгівля 28%. Значно меншими сферами є: сільське, лісове та рибне господарство 14%, промисловість 12% та будівництво 8%.

Головними причинами гальмування розвитку малого підприємництва в Україні є:

- відсутність дієвого механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого підприємництва;
- неймовірно важкий тягар оподаткування; низькі темпи та перекося в процесі реформування власності;
- відсутність належного нормативно правового забезпечення розвитку малого бізнесу;
- обмеженість або повна відсутність матеріальних фінансових ресурсів;
- недосконалість системи обліку та статистичної звітності малого підприємництва, обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення [4].

Формування ринкової економіки в Україні пов'язане із зростанням підприємницької активності в усіх галузях. Розвиток саме малого бізнесу є одним із найперспективніших засобів створення конкурентної ринкової системи. Заснування власного підприємства стримується головним чином складнощами безпосередньо відкриття власної справи.

На наш погляд першочерговими заходами ефективною підтримки та визначення головних перспектив розвитку малого бізнесу:

- державна підтримка: сприяти формуванню сприятливого підприємницького клімату (привести чинні нормативно-правові акти місцевих держав-

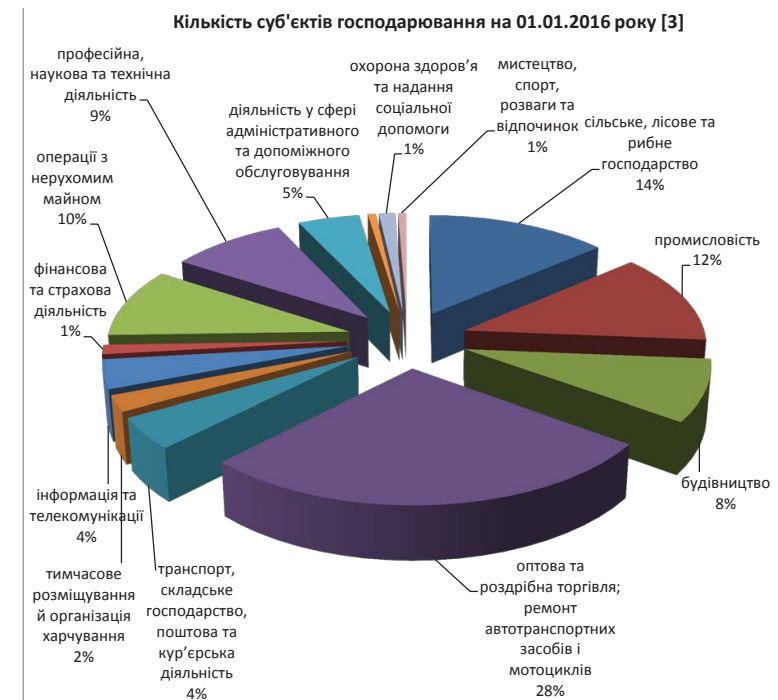

Рис. 2.

Таблиця 1
Основні показники діяльності малих підприємств в Україні за 2011-2015 рр. [3]

Показники	Рік				
	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Кількість малих підприємств	354283	344048	373809	324598	327814
Кількість зайнятих працівників, осіб	2091,5	2051,3	2010,7	1686,9	1576,4
Кількість найманих працівників, тис. осіб	2011,8	1951,6	1891,8	1583,0	1466,3
Обсяг реалізованої продукції, (товарів, послуг), млн. грн.	607782,4	672653,4	670258,5	705000,5	937112,8
Фізичні особи-підприємці, тис. осіб	1134532	1235192	1328743	1591160	1630878
Юридичні особи, підприємства, тис. осіб	355763	364935	392227	341001	343561
Середня заробітна плата, грн	1 317	1 623	2 829	3 151	3 455

них адміністрацій та органів місцевого самоврядування у відповідність до принципів державної регуляторної політики; розробити механізм часткового відшкодування з місцевих бюджетів відсоткових ставок за кредитами, залученими суб'єктами малого та середнього підприємництва для реалізації інвестиційних проектів;

- міжнародна допомога (фінансова, технічна, у підготовці кадрів): розробити механізми надання матеріальної допомоги малим підприємствам, що виробляють екологічно чисту продукцію сільськогосподарства, займаються її переробкою та експортом; сприяти переорієнтації вивільненої робочої сили на нові види діяльності у сільському господарстві та у сфері розвитку «зеленого туризму»; сприяти залученню безробітних, зареєстрованих у містах, до працевлаштування на новостворених робочих місцях у сільській місцевості [5];

- інтеграційна підтримка через субпідряд, франчайзинг, лізинг тощо;

- кооперування та самоорганізація малого бізнесу на політичних та економічних засадах, а саме: спілки, асоціації, громадські об'єднання, кооперативи, мережі, стимулювати проведення регіональних конкурсів (тендерів) щодо закупівлі товарів та надання послуг малими підприємствами за коштів державних та місцевих бюджетів, а також участь підприємців у виконанні регіональних замовлень.

- професійна підготовка та ефективне управління кваліфікованими кадрами: місцевій владі необхідно сприяти самозайнятості безробітних шляхом надання їм одноразової грошової допомоги для започаткування власної підприємниць-

кої діяльності; при перепідготовці та підвищенні кваліфікації особливу увагу слід приділяти професіям, що не тільки користуються попитом на ринку праці, але й дають змогу започаткувати власну справу; проводити семінари та курси підвищення кваліфікації для всіх бажаючих розпочати підприємницьку діяльність.

Для інформаційного забезпечення малих підприємств та спрощення їх доступу до необхідної інформації сформувати у регіонах бази даних, які будуть нагромаджувати та впорядковувати інформацію щодо норм чинного законодавства України; інформаційно-аналітичні матеріали відносно розвитку підприємництва регіону, цінової ситуації, регуляторної політики, наявних банківських установ та кредитних спілок з переліком їх послуг у сфері кредитування суб'єктів малого підприємництва [6].

Висновки. Отже, ситуація щодо функціонування малого підприємництва в Україні залишається на стадії розвитку. Таким чином, основними шляхами покращення малого підприємництва в Україні є створення нормативно-правової бази сприятливими умовами, а також вдосконалення податкової політики та забезпечення раціонального функціонування спрощеної системи оподаткування. Необхідно створити механізм ефективної взаємодії між державою та підприємницьким сектором для ефективного розвитку малого підприємництва в Україні.

Згідно даним, якими характеризуються показники діяльності малих підприємств, можемо сказати що відбувається покращення по усім критеріям. Але все ж таки в подальшому потрібно координувати та розвивати малий бізнес.

Список літератури:

1. Анацька І.Ю. Сучасний стан та проблеми розвитку малого бізнесу в Україні / І.Ю. Анацька // – Режим доступу. – Електронний ресурс: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_44_60
2. Терещенко С.А. Мале підприємство в умовах ринкового господарювання / С.А. Терещенко // Економіка і організація управління, № 1, 2013.
3. Державна служба статистики. – Режим доступу. – Електронний ресурс: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Феценко С.С. Сучасні проблеми розвитку бізнесу в Україні / С.С. Феценко // Управління розвитком, № 2, 2014.
5. Васильєва Д.В. Актуальні проблеми розвитку малого бізнесу в Україні / Д.В. Васильєва // Механізм регулювання економіки, 2011, № 3.
6. Тимченко О.І. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в регіонах України / О.І. Тимченко // Ефективна економіка № 6, 2015.

Табинский В.А., Телятник В.Н., Симон А.П.

Университет таможенного дела и финансов

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ

Аннотация

В данной статье рассматривались проблемы развития малого бизнеса в Украине и пути их преодоления. Проанализированы основные аспекты развития малого бизнеса в Украине, определили факторы и Главные проблемы, которые негативно воздействуют на его развитие. Предложены средства преодоления негативных факторов малого бизнеса в современных условиях хозяйствования.

Ключевые слова: малый бизнес, предприятия, развитие малого бизнеса, предприятие, государственная поддержка.

Tabinsky V.A., Telyatnik V.N., Simon A.P.

University of Customs and Finance

PROBLEMS AND PROSPECTS OF SMALL BUSINESS DEVELOPMENT IN UKRAINE

Summary

This article discussed the problems of small business development in Ukraine and ways to overcome them. The basic aspects of small business development in Ukraine, the factors and major challenges which affect its development. A means of overcoming negative factors of small businesses in the current economic conditions.

Keywords: small business, businesses, small business development, enterprise, government support.